

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА
УПРАВА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА САНКЦИИТЕ

**ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИ ОД КОРУПЦИЈА
НА УПРАВАТА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА САНКЦИИТЕ
ЗА 2022 ГОДИНА**

Скопје, јули 2022 година

ВОВЕД

Директорот на Управата за извршување на санкциите постапувајќи по Заклучокот од Педесет и петтата седница на Владата на Република Северна Македонија одржана на 28 јуни 2022 година, го донесе Годишниот план за проценка на ризици од корупција за 2022 година.

Годишниот план за проценка на ризици од корупција за 2022 година на Управата за извршување на санкциите (во натамошниот текст: Управата) заедно со Планот за спречување на корупција во националниот затворски систем 2021-2025 година се круцијални документи на Управата, кој придонесуваат во спроведување на генералната политика на Владата на Република Северна Македонија за борба против корупција и нулта толеранција при злоупотреби. Овие документи претставуваат моќна превентивна алатка во борба против корупција со кој се настојува да се создаде ефективен и ефикасен систем и да се зајакне довербата на сите граѓани во нашата државата.

Годишниот план за проценка на ризици од корупција за 2022 година и Планот за спречување на корупција во националниот затворски систем 2021-2025 година ги утврдуваат приоритетните области кои можат да генерираат корупција, како и активностите што Управата треба да ги превземе за нивна реализација и креирање на соодветни политики кои треба да дадат резултати при постигнувањето на целите на овие документи.

Главната задача и заложба на Управата како орган во состав на Министерство за правда, е да работи транспарентно, одговорно, чесно и во интерес на сите граѓани на Република Северна Македонија. Како институција која има специфични надлежности, посебно во делот на подобрување на условите во кои се извршуваат санкциите и мерката притвор, како и при извршување на пробациските работи и алтернативните мерки, особено е важно да се измени перцепцијата за борбата против корупцијата во затворскиот систем. Борбата против корупција подразбира ангажман на сите вработени во Управата и нивна иницијативност на сите нивоа. Секој вработен во Управата, независно од работната позиција во која се наоѓа, има законска и морална обврска да се бори против корупцијата.

Во функција на продолжување на борбата против корупција и судирот на интереси, во Управата е изработен овој годишен план во кој се прецизирани значајни компоненти кои треба да се спроведат во тековната 2022 година.

За жал, корупцијата е широко распространета во сите сфери на живеење како и во сите институции, што упатува на неопходноста од нејзино намалување, со стремеж за нејзино целосно искоренување.

Во најширока смисла на зборот, корупцијата е искористување на службената положба за приватни цели. Искористувањето на службена положба од страна на лице вработено во државна администрација се карактеризира со извршување на јавните работи од користољубиви мотиви. Следствено на тоа, кога постои корупција вршењето на јавните овластувања се карактеризира како вршење на определени услуги само за оние граѓани што тие услуги можат да ги платат.

Според законската дефиниција, согласно Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси („Службен Весник на РСМ” бр. 12/2019), под корупција се подразбира „злоупотреба на функцијата, јавното овластување, службената должност или положба за остварување на корист, директно или преку посредник, за себе или за друг”. Тоа значи искористување од страна на службеното лице на функцијата која ја има, доверените јавни овластувања и положбата се со цел да се дојде до корист која не би требало да му припаѓа. Најчесто користа е материјална, а може да биде и нематеријална, моментална или одложена, еднократна или повеќекратна. Исто така, користа може да биде за себе или за други лица со кои службеното лице е во блиска, семејна или било друг вид врска.

Поимот корупција, во смисла на гореспоменатиот закон, ги опфаќа и поимите на пасивна и активна корупција.

Пасивна корупција е намерно делување на службено лице, кое директно или преку посредник, бара или прима корист од каков било вид, за себе или за трето лице, или прифаќа ветување на ваква корист, со цел да делува или да се воздржува од делување во согласност со своите обврски или да ги врши неговите надлежности спротивно на службените обврски.

Активна корупција, пак, е намерно делување на кое било лице кое директно или преку посредник, ветува или дава корист од каков било вид на службено лице, за него или за трето лице, со цел да делува или да се воздржува од делување во согласност со неговите обврски или да ги врши неговите надлежности спротивно на службените обврски.

Законот за спречување на корупција и судирот на интереси дава дефиниција и на поимот „судир на интереси”. Под судир на интереси се подразбира „состојба во која

службеното лице има приватен интерес што влијае или може да влијае врз непристрасното вршење на неговите јавни овластувања или службени должности”.

Согласно со Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, надлежно тело во Република Северна Македонија за изготвување и донесување на Државните програми за превенција и репресија на корупцијата и на судирот на интереси е Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК).

ФОРМИ НА КОРУПЦИЈА

Формите на корупција, дефинирани според законската регулатива, во Управата се препознаваат преку:

- злоупотреба на службената положба и овластување заради директно или индиректно ветена, понудена, дадена, побарана, прифатена или очекувана материјална или нематеријална корист, предност или друг интерес за себе или друг;

- непочитување на стандардните постапки и процедури и

- непостапување на вработените во Управата при извршувањето на своите работни задачи.

Сите овие форми на корупција се манифестираат преку злоупотреба на примање поткуп, изнуда, злоупотреба на службени возила, прифаќање на подароци и услуги, намерно губење на докази, подметнување на докази, вработување и унапредување спротивно на закон, спроведување на постапките за јавните набавки спротивно на закон, делување или да се воздржува од делување во согласност со своите работни задачи и друго.

ОБЛАСТИ КАДЕ НАЈЧЕСТО ПОСТОИ РИЗИК ОД ПОЈАВА НА КОРУПЦИЈА

Во Годишниот план за проценка на ризици од корупција за 2022 година на Управата се селектирани следниве областите каде најчесто постои ризик од појава на корупција, и тоа:

1. Непочитување на законските и подзаконските акти, стандардните постапки и процедури;
2. Непостапување на вработените во Управата при извршувањето на своите работни задачи;
3. Непочитување на важечките прописи при спроведување на јавните набавки;

4. Непочитување на важечките прописи од областа на постапките за вработување и унапредување и
5. Непочитување на важечките прописи од областа на финансиското управување и контрола.

1. НЕПОЧИТУВАЊЕ НА ЗАКОНСКИТЕ И ПОДЗАКОНСКИТЕ АКТИ, СТАНДАРДНИТЕ ПОСТАПКИ И ПРОЦЕДУРИ

Секој вработен во Управата е должен да ги почитува законски и подзаконски акти, постапките и процедурите при извршување на своите работни задачи, да манифестира висок степен на интегритет во работењето, да знае да ги препознае облиците на корупција и да поседува способност да се спротистави на сите облици корупцијата.

Секое непочитување на истите претставува одговорност согласно важечките законски прописи. Административниот службеник е лично одговорен за вршењето на работите и работните задачи предвидени за неговото работното место согласно Правилникот за систематизација на работни места во Управата. Почитувањето на законските одредби¹ со кои се уредува материјата во Управата, како и подзаконските акти, донесените постапки и процедури за работа,² придонесуваат кон намалување на корупцијата во оваа институција. Особено е важно сите вработени во Управата да постапуваат совесно, стручно, одговорно, чесно, ефикасно и непристрасно при извршување на своите работни задачи.

¹ Закон за извршување на санкции; Закон за пробација; Закон за работни односи; Закон за вработени во јавниот сектор; Закон за административни службеници; Закон за јавни набавки; Закон за општа управна постапка; Закон за управен спор, Закон за постапување по претставки и поплаки; Закон за Народниот правобранител; Закон за Државното правобранителство; Закон за слободен пристап на информации од јавен карактер; Закон за заштита на лични податоци; Закон за јавна внатрешна финансиска контрола; Закон за буџети; Закон за извршување на буџет; Закон за сметководство за буџетите и буџетските корисници; Закон за спречување на корупцијата и судир на интереси; Закон за заштита на укажувачи; Законот за посебен регистар за лица осудени со правосилна пресуда за кривични дела за сексуална злоупотреба на малолетни лица и педофилија и др.

² Кодекс на административни службеници; Подзаконските акти; Постапките и процедурите од делокругот на работењето на Управата; Националната стратегија за развој на пенитенцијарниот систем (2021-2025); Национална стратегија за развој на пробациска служба во РСМ; Годишен план за работењето на Управата за извршување на санкциите; Стратешки план на Управата за извршување на санкциите и други документи значајни за работењето на Управата

2. НЕПОСТАПУВАЊЕ НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО УИС ПРИ ИЗВРШУВАЊЕ НА СВОИТЕ РАБОТНИ ЗАДАЧИ

Непоставување на вработените при извршување на своите работни задачи е тесно поврзана и произлегува од горенаведената "чувствителна" област каде најчесто постои ризик од појава на корупција. Секој вработен во Управата е должен да постапува совесно и чесно при извршување на своите работни задачи предвидени во Правилникот за систематизација на работните места во Управата, притоа почитувајќи ги строго утврдените законски рокови.

Управата обезбедува услови за заштитено внатрешно и надворешно пријавување на разумни сомневања и сознанија дека е извршено, се извршува или ќе се изврши некое неправилно постапување на вработените лица со кое се повредува или загрозува јавниот интерес.

Назначено е лице кое е овластено да постапува по прием на пријави од укажувачи.³

3. НЕПОЧИТУВАЊЕ НА ВАЖЕЧКИТЕ ПРОПИСИ ПРИ СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ

Спроведување на постапките за јавните набавки, како област која е идентификувана како чувствителна на корупција, во Управата спаѓа на работни обврски на Одделение за јавни набавки и Сектор за финансиски прашања. Вработените лица во оваа одделение и вработените лица во Секторот за финансиски прашања, како и сите останати вработени лица кои се вклучени во процесот на јавни набавки се должни да ги почитуваат законските и подзаконските акти, како и Интерната процедура за спроведување на постапките за јавни набавки во Управата.

При спроведување на јавните набавки Управата ќе се стреми да обезбеди нулта толеранција при злоупотреба за доделување на договор за јавна набавка, како и да ја следи целата постапка во текот на реализација на договорите за јавни набавки во кои како договорен орган се јавува Управата.

³ Согласно член 4 од Законот за заштита на укажувачи („Службен весник на Република Македонија“ бр.196/15 и бр.35/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.257/20)

Од особено значење е да се почитуваат основните принципи на јавните набавки како што се:

-Принципот на еднаков третман и недискриминација значи сите економски оператори да имаат исти права при примена на законската регулатива која се однесува на јавните набавки, што подразбира однесување на ист начин во идентични ситуации или да се однесува на ист начин во различни ситуации. Овој принцип е значаен бидејќи го забранува фаворизирањето на одредени субјекти.

-Принципот на транспарентноста кој е значаен фактор кој ги обезбедува основните принципи на системот за јавните набавки, особено конкуренцијата и интегритетот во јавните набавки. Имено, обврска на договорниот орган е да им овозможи на економските оператори пристап до сите информации кои се однесуваат на јавните набавки, а информациите треба да им се достапни на сите заинтересирани страни во исто време и на ист начин.

-Принципот на рационално и ефикасно искористување на средствата кое подразбира да се добие најдобра вредност за потрошените пари.

4. НЕПОЧИТУВАЊЕ НА ВАЖЕЧКИТЕ ПРОПИСИ ОД ОБЛАСТА НА ПОСТАПКИТЕ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ И УНАПРЕДУВАЊЕ

Во сферата на постапките за вработување и унапредување во Управата постои можен ризик од притисоци, односно влијанија (партиски, пријателски или од трети лица). Одделението за управување со човечки ресурси во никој случај не смее да подлежи под некои притисоци и коруптивни однесувања со цел да прибави одредена корист за себе или некој друг. Секоја потреба од ново вработување или унапредување во тековната 2022 година треба да е предвидена во Годишниот план за вработување на Управата за тековната 2022 година, да е систематизирано во Правилникот за систематизација на работни места во Управата, да се обезбедени согласности за вработување, односно унапредување од страна на Министерство за финансии и Министерство за информатичко општество и администрација, како и целата постапка да се спроведува преку Агенцијата за администрација согласно законските и подзаконските акти.

Вработените во Управата, кои се членови во Комисиите за селекција за вработување односно унапредување, се должни да ги почитуваат јасните критериуми

за бодирање и спроведување на интервју при постапки за вработување, односно унапредување на административните службеници во Управата.

При спроведување на постапките за вработување и унапредување, исто така, треба да се почитуваат следниве начела: начело на законитост, начело на еднакви услови, еднаков пристап до работното место, соодветна и правична застапеност, начело на стручност и компетентност, начело на управување со ефектот на вработените, начело на сервисна ориентираност, начело на професионална етика, непристрасност и објективност, начелото на спречување на судир на интереси како и начелото на одговорност.

5. НЕПОЧИТУВАЊЕ НА ВАЖЕЧКИТЕ ПРОПИСИ ОД ОБЛАСТА НА ФИНАНСИСКОТО УПРАВУВАЊЕ И КОНТРОЛА

Финасиското управување и контрола е систем на политики, процедури и активности воспоставени од раководителот на субјектот, со цел да се обезбеди разумно уведување дека целите на субјектите се остварени. Системот на финасиско управување и контрола, се однесува на внатрешни контроли вградени во работните процеси со цел да се спречат незаконски, неправилни, неекономични, неефикасни и неефективни одлуки и постапки. Системот на финасиското управување и контрола се спроведува во сите организациони единици во Управата и на сите нивоа.

Преку системот на финасиското управување и контрола се утврдува начинот на одвивање на работните процеси, со кој се утврдува кој е одговорен за спроведување на поединечните активности во процесот и предвидените рокови, како и контролите кои се воспоставени во одреден работен процес.

АКТИВНОСТИ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА

Управата во овој план предвиде активности за спречување на корупција кои се многу конкретни, настанати како резултат на самопроценка на изложеноста на институцијата на ризиците за појава и развој на корупцијата.

1. Обезбедување на отчетност и транспарентност во работењето на Управата преку објавување на законските и подзаконските акти, стратешки документи и активностите на Управата на нејзината веб страна www.uis.gov.mk;
2. Задолжително пријавување на коруптивно, недозволиво и неетичко однесување на вработените во Управата преку лице кое е именувано за прием

